

הוועדה לפטורים ולמיזוגים

-פרוטוקול-

מועד הדיון: 11 ביולי 2021 בשעה 10:15

מקום הדיון: משרדי רשות התחרות, עם ועולמו 4, ירושלים

משתתפים

יוסי כץ – יושב ראש הוועדה

יוסי עדס – חבר

מוחמד אלאמור – חבר

שלומית גלר – חברה

רובי נתנזון – חבר

אופיר בשן – חבר

מיכל הלפרין – הממונה על התחרות

מיכל כהן – היועצת המשפטית של רשות התחרות

מוטי כץ – מחלקה משפטית

אור בלקין – מחלקה משפטית

זוהר בוצר – מחלקת שווקים

חני חי – לשכת הממונה על התחרות

עומר תשובה – מתמחה, מחלקה משפטית

על סדר היום

חידוש לצד תיקוני נוסח קלים

תיקון כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמי רכישה בלעדית) (הוראת שעה), תשס"א-2001; כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמי הפצה בלעדית) (הוראת שעה), תשס"א-2001; כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמי זכיינות) (הוראת שעה), תשס"א-2001; כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמים שפגיעתם בתחרות קלת ערך) (הוראת שעה), תשס"ו-2006; כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמים בין חברות קשורות) (הוראת שעה), תשע"א-2011.

חידוש, תיקוני נוסח קלים והסרת ההחרגה בדבר כבילת מחיר

תיקון כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסדרים שאינם אופקיים ואין בהם כבילות מחיר מסוימות) (הוראת שעה), תשע"ג-2013.

מסמכים שהוצגו בפני חברי הוועדה

1. קולות קוראים שהוצאו לקראת פקיעתם של פטורי הסוג בספטמבר 2021
https://www.gov.il/he/Departments/publications/Call_for_bids/jointventures2021
https://www.gov.il/he/Departments/publications/Call_for_bids/joinloansrenew
2. טיוטות פטורי הסוג שפורסמו להערות הציבור באתר החקיקה הממשלתי ובאתר הרשות וכן דוח הערכת השפעת רגולציה על שני חלקיו שפורסם גם כן להערות הציבור;
3. ניתוח תו איכות RIA של עמותת רווח נקי;
4. הערות הציבור שהתקבלו וכן תגובת הרשות להערות הציבור.

תקציר הדיון

בתחילת הישיבה הוסבר על אודות מנגנון פטורי הסוג והתפתחותו לאורך השנים (כמבואר בדוח הערכת השפעת רגולציה שפורסם). צוינה המגמה בדבר התקנת פטורי סוג מבוססי הערכה עצמית, מגמה שבאה בד בבד עם הוספת הסמכות להטיל עיצומים כספיים במסגרת תיקון מס' 13 לחוק התחרות הכלכלית. כן בוארו ההבדלים היסודיים שבין הסדרים אופקיים לבין הסדרים אנכיים.

מיכל כהן: אם אנחנו פוגשים בהסדר אנכי שאינו פטור לפי כללי פטורי הסוג ולשיטתנו הוא עלול לפגוע בתחרות והוא אינו נופל לנמלי המבטחים, האכיפה היא ככלל באמצעות עיצומים כספיים. קיבלנו כלי אכיפה משמעותית. סכום העיצום עלה למאה מיליון ש"ח במסגרת תיקון מס' 21 לחוק כך שמדובר בסמכות להטיל עיצומים מאד משמעותיים.

שלומית גלר: אולם רק מיליון ש"ח לאדם פרטי.

מוטי כץ: לדעתי עד מיליון ש"ח לאדם פרטי זה משמעותי, בעיקר לנוכח כך שאין שיפוי.

מיכל כהן: הרגולציה הקודמת לא עלתה בקנה אחד עם מה שקורה בעולם, אלא העמיסה על השוק. היא העמידה הסדרים מסוימים כהסדרים אסורים על אף שאם היו מגיעים לקבלת פטור הם היו מקבלים את הפטור. הדבר הזה יצר מצב שאינו רצוי. אין ספק שהמחוקק עשה מאמץ אמתי שתהיה לנו יכולת לאכוף כנגד הסדרים אסורים. כל הסדר שאנחנו חושבים שפוגע בתחרות אנחנו יכולים לפעול נגדו ויש לנו את הכלים לעשות זאת. יתרון חשוב נוסף של פטורי הסוג הוא שהצדדים צריכים לבדוק את עצמם כל הזמן מחדש. אם הממונה נותנת פטור, הפטור תקף עד שהוא פג. הסדרים כאלה צריכים להיות כל רגע הסדרים שלא פוגעים בתחרות. אם השתנה נתח השוק שלך, אם קרה משהו, ההסדר שלך הפך להיות אסור באותו רגע ולנו יש סמכות לאכוף כנגדו. זה יתרון שאנחנו רואים למעבר לרגולציה הזאת שמעבירה את הנטל לשוק.

שלומית גלר: חשובה גם הדרכה, ישנן כל מיני חברות פרטיות שבאמת אינן יודעות. כל שיש להן זה איזה רואה חשבון שמיעץ בענייני מס, אבל יתכן שהם כלל לא יודעים מהי רשות התחרות.

מיכל כהן: יש לרשות גילויי דעת שמפרטים כל מיני נושאים חשובים. ויש לנו נציגים שתפקידם הוא לתת מענה לשאלות בעיקר על פטורי הסוג.

מוטי כץ: אנחנו גם מעניקים הרצאות לאיגודים עסקיים ושלחנו מכתבים לכל האיגודים העסקיים שהצלחנו למצוא. שלחנו כולם מכתבים ועשינו הרצאות. יש לנו עורכת דין שאחראית לעניין הזה ואנחנו עושים את זה בצורה חוזרת ונשנית.

מיכל כהן: גם על האורות האדומים בנוגע למכרזים אנחנו מרצים היכן שרק ניתן. במובן הזה אני חושבת שזו דרך טובה להגיע לעסקים.

מיכל הלפרין: אנחנו נוסעים לכנסים ומרצים, זה מאוד חשוב לנו. אנחנו מרצים בפני הנהלות ואני תמיד אומרת כן – צאו והפיצו את הבשורה.

מיכל כהן: זה מגיע לכל ענפי המשק. כל מי שמאוגד באיגוד עסקי קיבל מאיתנו מכתב.

שלומית: אני מכירה את האיגודים העסקיים, אבל רוב המשק לא מאוגד בדברים האלה. צריך ליצור משהו מתודי כזה שכל המערכת הרגולטורית צריכה להיות בדיעבד אבל להנחיל את הידע.

מיכל הלפרין: אפשר לשקול לעשות שיתוף פעולה עם רשות התאגידים ולקבל רשימה של תאגידים חדשים, ולכנס את כולם להרצאה פעם בשנה.

מיכל כהן: אם לעסק יש כוח שוק יהיה לו גם ייעוץ משפטי והוא יידע.

יוסי עדס: בסוף בכל עסקה משמעותית יש עורך דין והוא זה שאמור להרים את הדגל. אם זה שני צדדים קטנים שעושים עסקה זה לא מעניין אף אחד. אם זו עסקה משמעותית צריך להיות שם ייעוץ משמעותי.

מוטי כץ: יש שישה פטורי סוג שעולים היום לדיון. שלושה מתוכם הם לרוב מקרים פרטיים של יחסים אנכיים. מדובר בהסכמי הפצה בלעדית, רכישה בלעדית וזכיינות. אני חושב שמי שמצוי בהווה העסקית הוא מכיר את ההסדרים האלה הרציונליים והפרו-תחרותיים שלהם. הסדר רכישה בלעדית זה הסדר חשוב כדי לשמר את התמריצים של היצרן לשווק ולשפר את המוצרים שלו ולהנגיש אותם ללקוחות. יש אינטרס להשקיע בערוץ שבו המפיץ מביא את המוצר ללקוחות. הסדר הפצה בלעדית עשוי להיות חיוני להשקעה של המפיץ במוצרים הדורשים מאמצי שיווק – פרסומות, השגת כשרות מתאימה באיזורים רלוונטיים, הכנת מערך אונליין ועוד. כל אלו הם דברים שמפיץ מוכן להשקיע אבל רק אם יידע שהוא יכול ליהנות מהפירות. יש איזשהו מתח בין האינטרסים האלה עלולים להיות הסדרים קיימים ומדוברים בספרות ובפסיקה. לא בכדי ההסדרים האלה עלולים להיות הסדרים כובלים. המסגרת בשלושת פטורי הסוג האלה היא מסגרת פרטנית שהתנאים בה מדברים על מספר המתחרים בשוק, על נתחי השוק, על תוכן ההסכמים – איזה תניות אפשר לקבוע ואילו לא.

מיכל הלפרין: שלושת פטורי הסוג האלה שהותקנו פעם ראשונה בתחילת שנות ה-2000, הם מה שאנחנו מכנים נמלי מבטחים. מי שעומד בדרישות של פחות מ-30 אחוז נתח שוק, והוא לא מתחרה בצד השני לעסקה, ואין בעל מונופולין, אז הוא בעצם שרוי בתוך נמל מבטחים והוא יכול לצעוד קדימה עם העסקה שלו בלי לבקש פטור. הוא לא נדרש לעשות בדיקה עד כמה הוא פוגע בתחרות או לא, כי כללי נמל המבטחים בנויים כך שאנחנו, רשות התחרות, מעריכים שהסדר כזה שהוא גם לא בין מונופול, גם נתחי שוק נמוכים וכו', אז כנראה שלא יפגע בתחרות. אז אפילו לא צריך לעשות הערכה עצמית.

שלומית גלר: אני רוצה להתייחס להסכמי הפצה. אני חושבת באופן כללי, ברמת המאקרו העולמית, שזה גורם לאי תחרות ולתלות של התאגידים בספק אחד. כמובן שזה מייקר את המוצרים. ברגע שאתה יוצא לספק חלופי, אתה רואה ירידת מחירים משמעותית. לחלופין, מכיוון שאני ערה לכורח המציאות, אני קראתי את ההערה להגביל גם את נתח השוק של הספק ולא רק של המפיץ והיא מקובלת עלי.

מוטי כץ: זו הדרך להביא את המוצר לפעמים. הרבה פעמים הסכם ההפצה הבלעדית מתאפשר הודות לכל מיני מאמצי שיווק. הפטור הזה הוא לא פטור לכל הסכמי ההפצה הבלעדית בעולם. אני לא חושב שיש לנו מחלוקת מהותית שספק שהוא בעל כוח שוק משמעותי יכול להביא לפגיעה תחרותית במסגרת של הסכם כזה. הדבר מטופל על ידי זה שפטור הסוג לא חל על בעלי מונופולין, לא רק בשוק מושא ההסדר אלא גם בשוק מקביל. בנוסף נתח השוק של הספק מוגבל מכוח ההגבלות שפטור הסוג מחיל על נתח השוק של המפיץ.

יוסי עדס: הייתה את הסוגיה של שסטוביץ ודיפלומט. שם היה קושי, וגם רשות התחרות הביעה עמדה מסוימת לגבי היכולת של שסטוביץ למניעת ייבוא מקביל. השאלה אם יש דרך כן לראות שבהסדרי פטור יש יותר כלים למנוע את הדרכים של המפיץ הבלעדי להקשות על ייבוא מקביל.

מיכל הלפרין: ייבוא מקביל בעינינו הוא משהו בעל ערך תחרותי וחשוב. עם זאת, הייבוא המקביל לא רלוונטי לפטורי הסוג האלה. פטורי הסוג האלה בשום פנים ואופן לא מאפשרים מניעת ייבוא מקביל ואי אפשר לקרוא אותם כבאלה.

שלומית גלר: בנוגע לפטור סוג להסדרי רכישה בלעדית – בהסכם כזה המפיץ מתחייב לרכוש טובין רק מספק אחד ומהסיבות הידועות זה עלול להביא לייקור מחירים.

מוטי כץ: אם מפיץ אחד מוכר מחירים של כמה ספקים הוא עלול לאיין את התחרות ביניהם ואפילו להנדס אותה – מה יוצג איפה, מה יקודם ואיך. זאת בניגוד למצב של מפיצים מתחרים שמוכרים מותגים מתחרים.

שלומית גלר: שכנעת אותי.

מוטי כץ: בכל אופן לגבי שלושת פטורי הסוג אנחנו מציעים להאריכם כאשר השינוי היחיד הנוסף הוא התאמת שמם לפי תיקון מס' 21 ששינה את שם החוק לחוק התחרות הכלכלית.

שלומית גלר: למה ל-5 שנים? אפילו חברות היום בתכניות רב-שנתיות צופות קדימה במקסימום 3 שנים.

מוטי כץ: יש לנו ניסיון של 20 שנים עם הפטורים האלה ואנחנו נסמכים על הניסיון המצטבר. אופיר בשן: לאור ההערות של שלומית לגבי חלק מהדברים שמדאיגות גם אותי אני מציע שרשות התחרות תעדכן את הוועדה אחרי שלוש שנים בנושא כך שהוועדה תוכל להביע דעתה.

מיכל הלפרין: הרשות מסכימה לשליחת דוח הערכת מצב אחרי שלוש שנים.

יוסי עדס: יכולים להיות מצבים של הסכמי זכיינות שבהם יש דרישות שלא חוסות תחת פטור הסוג?

מוטי כץ: במקרה כזה יתכן שהפטור האנכי הכללי יחול. נרחיב לגביו בהמשך.

יוסי כץ: אני חושב שצריך להעביר את הפטורים לתקנות קבועות. אם אין שינוי מהותי בכללים אז לדעתי זה לא נראה טוב כי זה סוג של שמירה על הכוח של הגוף המחליט. אבל מבחינת יציבות המערכת ומבחינת כוח של גופים לפעול, נדמה לי שגם אם נקבל את ההצעה של אופיר להערכת ביניים, אני חושב שהרוח צריכה להיות שבסופו של דבר לא תהיה הארכה נוספת. אני ממליץ לרשות ליזום תוך כדי התקופה הזאת תיקון לחוק שיאפשר מצב קבוע.

רובי נתנזון: אני מתנגד לרעיון של תקנות קבועות. השוק דינאמי, ואני לא בטוח כמה זה חכם.

מוטי כץ: בכל מקרה, כרגע החוק מאפשר תיקון של פטורי סוג לתקופה מקסימלית של חמש שנים. לצורך הפיכתם לתקנות קבועות יידרש תיקון חקיקה.

יוסי עדס: אני תומך בשילוב – גם תקנות וגם דוח לוועדה כל שלוש שנים.

הצבעה: אושרו פה אחד התיקונים המוצעים לכללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמי רכישה בלעדית) (הוראת שעה), תשס"א-2001; כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמי הפצה בלעדית) (הוראת שעה), תשס"א-2001; כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמי זכיינות) (הוראת שעה), תשס"א-2001.

מיכל כהן: רשמנו לעצמנו לעדכן את חברי הוועדה בעוד שלוש שנים על תמונת המצב להבנתנו.

פטור הסוג לחברות קשורות ופטור הסוג להסכמים שפגיעתם בתחרות קלת ערך

מוטי כץ: הפטורים הבאים הם פטור סוג הנוגע לפגיעות קלות ערך ופטור סוג הנוגע לחברות קשורות. שני אלו הם פטורי סוג שנועדו להתיר הסדרים שככל הנראה תהיה להם השפעה זניחה, אם בכלל, על התחרות. פטור סוג לפגיעות קלות ערך מדבר על צדדים עם נתחי שוק נמוכים, מתחת ל-15% בשוק הרלוונטי להסדר. יש לציין שהפטור כן דורש את הדרישה המהותית לוודא שעיקרו של ההסדר אינו בפגיעה בתחרות, דהיינו שההסדר הוא לתכלית ראויה ושההשפעות שיש לו על התחרות, ככל שישנן, בו נלוות למטרה העיקרית של ההסדר.

בהתחשב בעיקרו של ההסדר, הצדדים רשאים להוציא לפועל את ההסדר ולהסתמך על פטור הסוג. הפטור השני נוגע להסדרים שבין חברות קשורות. פטור הסוג הזה הוא השלמה לסעיף 3(5) לחוק שמתיר הסדרים בין חברה אם לחברה בת. חברה אם וחברה בת זה לא מקום שאנחנו מצפים שתתחולל תחרות כלשהי ביניהן. גם אם שתי החברות אינן אם ובת אך נשלטות על ידי אותו גוף פטור הסוג חל עליהם. הסדרים ביניהן פטורים מלקבל אישור מהממונה. גם לגבי הסדרים אלה התיקונים המבוקשים הם הארכת תוקף והתאמות תוכן בהתאם לתיקון 21 לחוק.

שלומית גלר: חברות אם ונכדה ואחות, הן חברות שלמרות האחזקות הצולבות הן אישיות משפטית נפרדת כאשר יש סביב כל אחת מהן גדר חשמלית. כל אחת מהחברות האלה יכולות להיות לה אינטרסים סותרים.

מוטי כץ: אני רוצה להבחין בין ממשל תאגידי לבין דיני תחרות. יכול להיות שצריך לעשות חומות כדי שבעלי מניות מיעוט לא יפגעו, אבל בדיני תחרות האינטרס הוא אחר, אנחנו לא מצפים שגוף ששולט בגוף אחר ביותר מ-50 אחוז יתחרה בגוף שהוא שולט בו בעוד שהאינטרסים הכלכליים בשניהם דומים.

מיכל הלפרין: מדובר בחרב פיפיות. גם במקרה שבו התפיסה הזאת שלנו של ישות כלכלית אחת תפגע בצדדים ותמנע מהם לבצע איזושהי עסקה, נעמוד על כך.

יוסי עדס: מה זה נתח שוק משמעותי? לא תמיד לחברות יש את הכלים להעריך את הדברים האלה.

מוטי כץ: פטור הסוג לכבילות קלות ערך קובע אחוז נתח שוק ולא הגדרה של נתח שוק משמעותי. בדרך כלל החברות לא מתלבטות על ה-14 או 16 לצורך תחולת פטור הסוג אלא על ה-1.5.

יוסי עדס: יש בגילוי דעת הנחיות איך לבדוק דבר כזה?

מיכל הלפרין: הרשות פרסמה מסמכים פומביים, גילויי דעת ומחקרים שמהם השוק יכול ללמוד איך להגדיר את השוק.

הצבעה: אושרו פה אחד התיקונים המוצעים לכללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמים שפגיעתם בתחרות קלת ערך) (הוראת שעה), תשס"ו-2006; כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמים בין חברות קשורות) (הוראת שעה), תשע"א-2011;

פטור הסוג האנכי

מיכל הלפרין: פטור הסוג האנכי הותקן לראשונה בשנת 2013. הוביל אותו אז פרופ' דיויד גילה. הוא פטור פורץ דרך. מאז למעשה נכנס הכלל המהותי של ההערכה העצמית. הכלל אומר שהצדדים אחראים לבדוק אם העסקה תפגע בתחרות. אם הצדדים חושבים שעסקה היא תקינה אז שיוציאו אותה לפועל ושלא יבקשו אישור מהרשות, אבל שיישאו באחריות ואנחנו נאכוף אם תהיה בעיה.

הערכה עצמית זה הליך מאוד משמעותי של דה-רגולציה. אנחנו שומעים המון בזמן האחרון על הנושא. הממשלה הנוכחית חרטה על דגלה לעשות מהלכים כאלה. היא עושה מהלכים מאוד דרמטיים של דה-רגולציה, של הקלת הנטל הרגולטורי, של הקלה על עסקים, וזאת מתוך הבנה שהרגולציה במדינת ישראל חורגת בהרבה מהנדרש. במובן הזה המהלך הזה של פטורי הסוג הוא מהלך ממש קלאסי של דה-רגולציה. לא צריך אישור מהרשות.

הדבר השני הוא מאוד חשוב בהליך הזה. הוא מעביר את האחריות לשווקים ולעסקים עצמם. עד שהצלחנו לעשות את ההליך הזה מה שהיה קורה זה שהיינו מקבלים בקשות פטור ומנסים לבדוק אותם. אבל צריך להודות בענווה שלא תמיד אנחנו יודעים יותר טוב מאנשי העסקים מה קורה. מה שהיה קורה פה זה שעסקים היו מביאים לנו הסדרים, לפעמים כאלה שפוגעים בתחרות, ומקסימום היינו אומרים להם לא. כל מה שצד היה צריך לעשות כדי להתנער מאחריות זה לבקש מהממונה, והקהילה העסקית הסירה אחריות מעצמה. זה לדעתי מצב מאוד לא תקין. הקהילה העסקית צריכה לקחת אחריות למעשיה. לכן הטלנו את הנטל על הקהילה העסקית בעצמה. במקרה שבו נמצא הפרה, אנחנו ננקוט בצעדי אכיפה.

החשש המרכזי שעולה הוא מניצול לרעה של האמון שנותנים בשוק. החשש נובע משני סוגים של מקרים. הדבר הראשון שאנחנו חוששים ממנו הוא שאנשים לא יעשו הערכה עצמית – אנשים יגידו לעצמם שאין דין ואין דיין ויעשו הסדרים כמה שבא להם. החשש השני שעלה בהערות של לובי 99 הוא חשש ממצב שיישכרו עורכי דין ויועצים כלכליים, ישלמו להם כסף כדי "לרכוש" אישור וקדימה הלאה. לגבי החשש הראשון, גם במשטר הקודם, שהיינו בודקים בערך 100 בקשות פטור לשנה, גם אז כולנו ידענו שאנחנו מקבלים רק חלק קטן מההסדרים הכובלים שצריכים להגיע לפתחינו. היו הרבה מאוד עסקאות שלא הגיעו לפתחנו. אם המערכת נוצלה היא נוצלה גם קודם. באשר לחשש השני, קודם כל, בהתנהלות שלנו מול השוק, אנחנו לא מתרשמים שזה המצב. התחושה שלנו והאינדיקציות שאנחנו מקבלים היא שהתופעה הזאת אינה רחבה. יש מספר רב של פעמים שבהם עשינו ביקורת על עסקאות וגילינו שאנשים עשו הערכה עצמית רצינית וקיבלו חו"ד שנראתה לנו סבירה. חשוב לציין שאנחנו הבהרנו שחו"ד משפטית היא לא מגן מפני אכיפה שלנו. וזה מאד חשוב כי כל המשטר של הערכה עצמית מבוסס על כך שלעורך דין יהיה תמריץ לתת חו"ד אמיתי.

רובי נתנזון: מה קריטריונים לחו"ד כזאת?

מיכל הלפרין: אנחנו לא אומרים לשוק איך לכתוב חוות דעת, אבל פרסמו לאורך השנים החלטות, פרסומים וגילויי דעת. מי שרוצה יכול להעמיק במסמכים שלנו ולמצוא בהם הרבה מאוד הדרכה. בהקשר הזה כן, התשובה היא שאנחנו נוקטים בצעדי אכיפה, גם אחרי משטר ההערכה העצמית שנכנס לתוקף.

שלומית גלר: קנס זה לא עניין פלילי אבל?

מיכל כהן: לרשות יש סמכות גם לבצע אכיפה מנהלית וגם פלילית, ויש את גילוי הדעת 1/12 שמפרט את השיקולים מתי לאכוף באופן פלילי ומתי באופן מנהלי. באופן מסורתי הסדרים אנכיים הולכים למסלול מנהלי, ואכיפה פלילית תהיה נגד הסדרים אופקיים. אז הסדרים

שנוגעים לפטור הם ככל הנראה הסדרים שיהיו נוגעים לאכיפה מנהלית. אנחנו מאוד פעילים בעולם הזה. הפטור סוג לא מרפה את ידינו מלבצע צעדי אכיפה במקום שבו נעשית פגיעה תחרותית.

שלומית גלר: עיצומים כספיים על תאגיד זה לא מעניין, אנחנו משלמים את זה על תאגידים שנסחרים בבורסה. עיצום אישי זה ללא שיפוי אבל מי שמקבל את זה אלו לרוב נושאי משרה בכירים שזה לא מזיז להם. דין פלילי הוא תמיד גורם הרתעתי, הדין האזרחי אינו גורם הרתעתי.

יוסי עדס: הפלילי הוא הרבה פעמים פחות יעיל כי הוא מאוד ארוך ורף ההוכחה מאוד גבוה. מיכל כהן: גם אותם אנשים בכירים שהתייחסת אליהם אנחנו רואים שלוקחים חו"ד משפטיות ופועלים לפיהן. לפני שהיו לנו עיצומים כספיים, הייתה תת אכיפה על הסדרים כאלו כי אכיפתם מתאימה הרבה פחות לדין הפלילי.

יוסי כץ: אני חושב שהעיצומים יותר מרתיעים מבחינה ציבורית כי הליך פלילי לוקח זמן. הזמן משחק פה תפקיד. אנשים עשירים כשזה פוגע בכיס שלהם הם מרגישים מאוד פגועים, הרבה פעמים יותר מבן אדם שהוא פחות בעל אמצעים. אבל זה נכון שפעם בכמה שנים צריך לתת תיק שופרסל כזה שמשדר מסר מאוד חשוב.

מיכל הלפרין: אם עורך דין יתן ללקוח שלו חו"ד שלא מחזיקה מים, הלקוח שלו יחטוף, אם נתפוס אותו. ולתחושותי אנחנו תופסים.

לגבי הפטור האנכי, עד כה החרגנו הסדרים של כבילת מחיר. אני חושבת שהיום השוק בשל, והקהילה העסקית הבינה איך לעשות הערכה עצמית. הם מבינים את הסכנות אם הם לא יעשו זאת טוב. ברקע השחרור הזה יש איזושהי התרחשות שנעשתה בעניין הזה. פס"ד שופרסל קבע שהסדרים אנכיים יהיו אסורים רק אם תהיה בהם פגיעה בתחרות. גילוי הדעת שפרסמנו לגבי כבילת מחיר מגדיר מתי הסדרים כאלה מהווים פגיעה בתחרות ומתי לא. גילוי הדעת מדגיש שהסדרי כבילת מחיר הם ההסדרים האנכיים החמורים ביותר, ומסביר באילו מקרים הסדרים שכאלה יעלו לכדי הסדרים כובלים שפוגעים בתחרות. לפני כמה חודשים יצאנו בהודעה על כוונת חיוב לחברת ארגנטולס שהיא היבואנית של מקדחות מקיטה שאומרת להם שישנו חשד שהם הפרו את החוק כי הם הכתיבו לקמעונאים באיזה מחיר למכור את מכשירי החשמל הידניים שלהן והכריחו אותם לצאת מהפלטפורמה של זאפ. טרם נערך שימוע בעניינם. הנקודה היא שאנחנו על ההסדרים האלה, ומי שיעשה את ההסדרים האלה אנחנו בעורפם. מה שאנחנו רוצים לעשות זה לאפשר את הפטור הזה להערכה עצמית, כי אנחנו חושבים שהשוק בשל לכך.

יוסי כץ: האם את יכולה לתת שתי דוגמאות לכבילת מחיר שאת חושבת שהיא כשירה לחלוטין.

מיכל הלפרין: יש מצבים שבהם אנחנו יכולים להבין למה ספק רוצה להכתיב מחיר לקמעונאי. לצורך העניין למשל אם אתה מוכר בחנותך שעוני רולקס ורולקס שוקדת על המותג היוקרתי שלה. שעונים מדויקים יש כבר לכולנו היום, אבל רולקס הוא מותג יוקרה והם משקיעים בו הרבה מאוד. פתאום בא איזה קמעונאי ומחליט שהוא מקדם את החנות

שלו בזה שהוא מוכר רולקס בעשרה שקלים וכך הורס את השם של המותג. וכאן אני מניחה שיכול להיות שההסדר יהיה לגיטימי. כמובן שצריך לבדוק את המקרה לנסיבותיו – כמה מותגי שעונים יש בשוק, האם אנשים יכולים למצוא לעצמם מותגי שעונים זולים יותר, ועוד. והכל כתוב בגילוי הדעת שפרסמנו. דוגמא נוספת – יש מוצרים שנמכרים בחנויות והם מאוד מוטי שירות. איש המכירות עובד מאוד קשה כדי לייצר מצב של מכירה. במקרה כזה הכתבת מחיר יכולה להבטיח רווח גבוה לקמעונאי שיאפשר לו לבצע השקעה שכזאת בשירות. אבל גם כאן יש תנאים והכל מפורט בגילוי הדעת ותלוי בנסיבות.

יוסי עדס: למה בהסדרי הפצה בלעדית אנחנו לא אומרים שתהיה אפשרות לקבוע מחירים?

מיכל הלפרין: פטור הפצה בלעדית הוא פטור של נמל מבטחים, והוא אוסר על הכתבת מחירים. זאת אומרת הסדר הפצה בלעדית שכולל הכתבת מחירים, יצטרך לעבור לפטור האנכי ולבדיקה מהותית, והצדדים יאלצו לבצע ניתוח משפטי וכלכלי מעמיק כדי לוודא שההסדר שהם מעוניינים לבצע לא עלול לפגוע בתחרות באופן משמעותי.

יוסי כץ: לכמה זמן אתם מבקשים את הפטור הזה?

מיכל הלפרין: חמש שנים.

יוסי כץ: אבל דווקא כאן מכיוון שאתם מכניסים פה אלמנט חדש, פה צריך להיות יותר זהירים מבחינת התקופה.

מיכל הלפרין: התערבנו בעבר בפטורים לפני שהם פקעו ולא חיכינו לפקיעת הפטור. הפרוצדורה הקבועה בחוק מאפשרת לבצע תיקון בפטור הסוג. אפשר בהחלט לקרוא לדבר הזה מחדש. זה ידרוש שימוע ציבורי אבל זה ניתן.

שלומית גלר: האם רק מקבלים קנס או אפשר לבטל את העסקה בדיעבד?

מיכל הלפרין: בכל אופן אם אנחנו מגלים שעסקה פוגעת בתחרות אנחנו לא מאפשרים לה להמשיך להתקיים אחרת הם יקבלו עוד עיצומים.

שלומית גלר: הרשות צריכה להיות אקטיבית עכשיו אחרי שהיא שינתה את הכללים. יצרנו מצב של דה-רגולציה, אבל אנחנו נעשה צעדי פיקוח יזומים על ידינו. האם יש לכם איזושהי תכנית שמכסה את כל המשק, או לחלופין האם תבצעו בדיקות יזומות, האם התארגנתם?

מיכל הלפרין: לא בכדי הזכרתי את הסיפור של מקיטה. אנחנו יודעים לפעול נגד RPM. הפטור הזה לא יחול על שוק הקמעונאות במזון. שם יש חוק ספציפי שאוסר על הכתבת מחיר ועל המלצת מחיר. לא הצענו איזושהי תכנית שאנחנו נעבור שוק שוק ונבדוק. יש עוד תיק אכיפה בקנה שעוסק בהכתבת מחיר ואנחנו לגמרי מגויסים לטפל בנושא הזה.

שלומית גלר: אני חושבת שאנחנו צריכים להמליץ לוועדה להמליץ לרשות לעשות איזושהי יישום מתודי שיטתי. כשאתה משחרר אתה צריך לדעת לפקח. משחררים לשוק אבל צריך לעשות איזושהי בדיקה שמוודאת שאין נפילה מהרדאר. כמו ברשות המס האמריקאית שמבצעת בדיקות מדגמיות.

יוסי כץ: זה חלק מהתפיסה שבדי להקל על התנהלות העסקים, באים מקרים ונוקטים בהליכים. השאלה שלי האם אגף המודיעין יוזם בדיקות.

מיכל הלפרין: הוא לגמרי יוזם הליכים ולא רק מקבל תלונות. אני מבינה מה שלומית אומרת אבל אני חושבת שלא צריך להטיל חובת דיווח לעסקאות. אבל אני כן רושמת בפניי שאנחנו צריכים בסיפור הזה של הסדרי הכתבת מחיר להיות בתקופה הקרובה ערניים במיוחד ולפקוח עיניים בנושא הזה. אני מקבלת את ההערה שלך.

יוסי כץ: אני מבקש לקבל את התגובה של רשות הגנת הצרכן בעניין.

מיכל הלפרין: נפנה אל רשות הגנת הצרכן בעניין.

הצבעה: כל חברי הוועדה למעט יוסי כץ אישרו פה אחד את התיקון המוצע לכללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסדרים שאינם אופקיים ואין בהם כבילות מחיר מסוימות) (הוראת שעה), תשע"ג-2013. יוסי כץ אישר גם כן את התיקון המוצע לאחר קבלת תגובת הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן למחרת (12.7.2021).

שעת תום הדיון: 13:00

קלדן: עומר תשובה.